

Nr 77

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående fångvårdsanstalt i Ulriksfors, m. m.; given Stockholms slott den 1 februari 1957.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Herman Zetterberg

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 1 februari 1957.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, fråga angående fångvårdsanstalt i Ulriksfors, m. m. och anför därvid följande.

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 1956: 111 angående ytterligare utgifter för fångvården å tilläggsstat II för budgetåret 1955/56 framhöll statsutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 145, att ett uppslag att förlägga en fångvårdsanstalt till tomma fabrikslokaler i Ulriksfors, Jämtlands län, borde närmare utredas och att, om utredningen ledde till att Ulriksfors skulle inköpas, frågan härom borde underställas riksdagen.

Kungl. Maj:t har i anledning av riksdagens nyss angivna uttalande genom skrivelse den 15 juni 1956 uppdragit åt fångvårdens byggnadskommitté,¹ bland annat, att i så god tid att förslag därom av Kungl. Maj:t kunde föreläggas 1957 års riksdag utreda möjligheterna att för fångvårdsändamål använda de tomma fabrikslokalerna i Ulriksfors.

I årets statsverksproposition har under anslaget Vissa byggnadsarbeten för fångvården (kapitalbudgeten, bil. 23) anmälts, att fångvårdens byggnadskommitté i en den 14 december 1956 avlämnad framställning föreslagit, att en fastighet i Ulriksfors, med därå uppförda fabrikslokaler som tillhör Ulriksfors Väveri AB, skall förvärfvas för fångvårdsändamål och att ombyggnadsarbeten där skall utföras för att få byggnaderna lämpade för detta ändamål. Vidare har anmälts, att Kungl. Maj:t enligt beslut den 21 december 1956 uppdragit åt fångvårdsstyrelsen att förhyra fabrikslokalerna under tiden den 1 januari—14 mars 1957 samt att förslaget om förvärv av anläggningen och byggnadsarbeten vid denna skulle underställas riksdagen, så snart remissvar över kommitténs förslag inkommit.

Sedan remissbehandlingen numera avslutats, torde jag få anmäla ärendet.

Fångvårdens byggnadskommitté (skr. 14/12 1956) anför, att ifrågavarande fabriksfastighet, Risselås 1²⁸⁻³² i Ströms socken, är belägen i Ulriksfors samhälle vid järnvägslinjen Östersund—Storuman. Järnvägsavståndet till Östersund är 115 km. Till Strömsunds municipalsamhälle, som har cirka 1 300 invånare och som är norra Jämtlands huvudort med samrealskola, läkare m. m., är avståndet 4 km. Fabriksanläggningen består av ett tiotal byggnader med en sammanlagd yta av i runt tal 7 600 m². Till anläggningen hör därjämte 8 personalbostadshus. Kommittén har enligt bifogade köpeavtal den 14 december 1956 (*Bilaga A*), under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande, förvärvat fastigheten till kronan för en köpeskilling av 600 000 kronor.

Kommittén har efter besiktning av anläggningen funnit att där skulle kunna inrättas en anstalt för 132 intagna av typen »mellanklientel», d. v. s. sådana som icke är direkt farliga eller rymningsbenägna men ej heller lämpade för vanlig kolonivård utan i behov av ständig övervakning. Kommittén framhåller, att en medelstor fångvårdsanstalt i Ulriksfors torde komma att kräva ett relativt stort upptagningsområde, vilket kan komma att medföra vissa olägenheter i fråga om fångtransporter, de intagnas permissionsresor och de anhörigas besöksresor m. m. Med hänsyn till den rådande platsbristen inom fångvården, den korta tid inom vilken anstalten beräknas kunna tagas i bruk, de förhållandevis låga anläggningskostnaderna och möjligheterna till god personalrekrytering, har kommitténs majoritet likväl ansett sig böra förorda, att fabriksanläggningen tages i bruk för fångvårdsändamål. Anstalten bör ingå i norra anstaltsgruppen. Allt efter det

¹ Ledamöter: Landshövding Th. Bergquist ordförande, ledamoten av I kammaren B. Andersson i Tidaholm, byråchef S. Blom, byrådirektör T. Bunner, byråchef T. Eriksson, ledamoten av I kammaren A. Mannerskantz, ombudsman E. Pettersson, ledamoten av I kammaren O. Pålsson i Lit, byggnadschef O. Rinman, fångvårdsdirektör G. Rudstedt, byrådirektör P. Tammelein samt medicinalrådet C. Åmark.

anstalten i Ulriksfors belägges, kan anstalterna i Gävle och Falun samt kolonien Älgberget med tillhoppa (50 + 39 + 43) 132 platser successivt överflyttas till östra anstaltsgruppen, där större platsbrist råder. Genom att norra anstaltsgruppens tre sydligaste fångvårdsanläggningar överflyttas till östra gruppen, kommer en önskvärd minskning till stånd av den förstnämnda anstaltsgruppens mycket vidsträckta förvaltningsområde.

För att anläggningen i Ulriksfors helt skall kunna tagas i bruk för fångvårdsändamål behöver det utföras vissa ombyggnads- och ändringsarbeten samt vissa arbeten för bland annat värme-, el- och sanitetsinstallationer. Kostnaderna för ifrågavarande byggnads- och installationsarbeten beräknar kommittén till 2 025 000 kronor.

Beträffande dispositionen av de olika fabrikslokalerna — administrationsbyggnad, köks- och matsalsbyggnad, f. d. färgeribyggnad, väveribyggnad, förbindelsehus, spinneribyggnad och panncentral — anför kommittén följande.

I förstnämnda byggnad föreslås skola inrymmas dels administrationslokaler och dels sammanträdesrum, klubbрум och samlingslokal m. m. för personalen. Köks- och matsalsbyggnaden avses för en mottagnings- och en isoleringsavdelning, vardera med 4 platser, samt en sjukavdelning, omfattande bl. a. läkarexpedition, behandlingsrum, 4 sjukrum, väntrum samt förrådslokaler m. m. för centralköket. Sistnämnda byggnad skall även innehålla förutom centralkök en matsal för cirka 130 intagna och en matsal för personal, omkring 20 personer. Matsalen för intagna bör även tjäna som biograf- och samlingslokal. Färgeribyggnaden föreslås omändrad till vakt- och besöksbyggnad.

Väveribyggnaden avses att utnyttjas såsom förläggingslokaler. I byggnadens bottenvåning kan inredas 5 rum för 8 personer, 3 rum för 5 personer, 3 dubbelrum och 3 enkelrum samt i våningen 1 trappa upp 7 rum för 8 personer, 2 dubbelrum och 4 enkelrum. I vardera våningen kommer därjämte att finnas erforderliga dagrum, fritidsrum, samtalsrum, vaktrum och bilokaler. Varje våning får 64 förläggingsplatser och hela byggnaden alltså 128 platser. Metoden att förlägga flera personer i samma rum tillämpas regelmässigt vid fångvårdens öppna anstalter. Att denna metod medför vissa olägenheter ur vårdsynpunkt torde vara uppenbart. För att minska olägenheterna föreslår kommittén, att de större rummen för 5 respektive 8 personer uppdelas i mindre utrymmen för 1 person i varje medelst ca 2 meter höga skiljeväggar på sätt som skett vid Hälsingborgsanstalten. Dessa utrymmen får en golvyta av omkring 6 m² och blir alltså av normal cellstorlek. Alternativt kan förläggingsbyggnaden förses med huvudsakligen enkelrum. Härigenom kommer emellertid antalet förläggingsplatser att minska från 132 till 93 samtidigt som ombyggnadskostnaderna beräknas öka med ca 400 000 kronor. Platskostnaderna (förvärv av anläggningen, inkl. personalbostäder, och ombyggnadsarbeten) kommer därmed att sliga från ca 20 000 kronor till ca 32 500 kronor. Kommitténs majoritet har beslutat förorda, att förläggingsbyggnaden inredes med huvudsakligen större

rum. Vägledande har därvid i främsta rummet varit önskvärdheten att i nuvarande läge åstadkomma största möjliga platsökning inom fångvården. Längre fram, när balans uppnåtts mellan platsbehov och platstillgång, torde alkoverummen böra ersättas av riktiga enkelrum, varvid det kan visa sig lämpligare att uppföra särskilda bostadsavdelningar av Tidaholmstyp och att utnyttja de friställda utrymmena för verkstadsdriften.

Förbindelsehuset — som ligger mellan förläggningsbyggnaden och den byggnad, som avses skola inrymma anstaltens industrilokaler — föreslås skola innehålla bland annat entrérum och bibliotek. Huset anses böra påbyggas med ett bevakningstorn, varifrån ytterbevakningen av anstaltsområdet kan ske. Därest bevakningstorn icke anordnas, måste enligt kommittén antalet vaktkonstaplar utökas med två. I spinneribyggnaden föreslås inredande av arbetslokaler för träindustri med sammanlagt 70 arbetsplatser. I panncentralen bör installeras en ny ångpanna, varjämte i en del av byggnaden bör inredas bastu.

Av de 8 personalbostadshusen är 4 i gott stånd. I de sistnämnda husen finns tillhoppa 7 lägenheter, som bör användas som tjänstebostäder. Vidare räknar kommittén med att ett antal personer i trakten kring anstalten skall kunna anställas som vaktkonstaplar m. m. och att huvudparten av dessa redan har sin bostadsfråga löst. Övriga befattningshavare beräknas kunna få hyra lägenheter genom Ströms kommuns försorg.

Byggnadsarbetena vid anstalten bör enligt kommittén bedrivas av byggnadsstyrelsen som »egen-regiarbete». Vissa projekt, t. ex. inredningen av lokalerna för anstaltens industri, vakt- och besöksbyggnad samt yttre planeringsarbeten, kan dock — med undantag för specialarbeten — lämpligen utföras med anlåtande av fångarbetskraft, varvid fångvårdsstyrelsen bör tillhandahålla för ändamålet erforderliga arbetsledare. Byggnadsarbetena bör påbörjas snarast möjligt sedan anläggningen förvärvat och bedrivas i sådan takt, att en våning i förläggningsbyggnaden kan tagas i anspråk för inkvartering av intagna under hösten 1957 och återstoden av byggnaden under första kvartalet 1958. Det är även angeläget, att ombyggnadsarbetena i köks- och matsalsbyggnaden påbörjas snarast efter den 15 mars 1957. Intill dess den ena förläggningsavdelningen iordningstälts, torde de intagna lämpligen provisoriskt få inkvarteras i administrationsbyggnaden. Under den tid byggnadsarbeten pågår i centralköket, kan färdiglagad mat, enligt vad kommittén inhämtat, erhållas från orten.

De sammanlagda kostnaderna för inventarier beräknar kommittén till 525 000 kronor. Därvid har kommittén i förläggningsrummen räknat med vanlig cellustrustning.

I fråga om arbetsdriften föreslår kommittén, att en trähusfabrik inrättas vid anstalten och att fabriken dimensioneras för en arbetsstyrka av 70 intagna. Enligt vad kommittén inhämtat är tillgången på skogsarbete i Ulriksfors omgivning god. Då man därtill kan förutsätta, att åtskilliga av de personer, som kommer att intagas på anstalten, lämpar sig för skogsarbete, talar allt för att sådant arbete bör ingå i anstaltens arbetsprogram i ganska

betydande omfattning. Kommittén föreslår, att skogsarbete organiseras för fyra arbetslag om sammanlagt 40 intagna. Med ekonomiarbeten — vedhuggning, eldning, renhållning, köksarbete, expeditjonsarbete m. m. — torde 18—20 intagna kunna sysselsättas. För de på mottagningsavdelningen intagna bör ordnas lämpligt arbete av lättare slag. Under ombyggnadstiden beräknas 1—3 arbetslag om vardera 10 intagna kunna sysselsättas med byggnads- och planeringsarbeten. Återstoden kan beredas skogs- och ekonomiarbeten.

Sammanfattningsvis föreslås sysselsättningen få följande organisation, sedan anstalten färdigställt.

trähusindustri	70 arbetsplatser
skogsarbete	40 »
ekonomiarbete	18 »
diversearbete (mottagningsavdelningen)	4 »

Summa 132 arbetsplatser

Beträffande trähusindustrien anför kommittén i huvudsak följande.

Enligt byggnadsplanen har för arbetsdriften vid anstalten reserverats det förutvarande spinneriet med en golvyta av 2 088 m². Härtill kommer ett magasin med en golvyta av 1 060 m². Dessa lokaler lämpar sig utmärkt för en relativt tung industri, särskilt som stickspår är framdragna till industriområdet från Ulriksfors järnvägsstation. Då norra anstaltsgruppen saknar tyngre industri, har kommittén ansett det vara en fördel, att gruppens arbetsdrift nu kompletteras i detta avseende. Kommittén har även funnit det naturligt, att en sådan industri vid Ulriksforsanstalten baseras på trä såsom råvara. Härigenom undviker man, att driften belastas med alltför höga fraktkostnader, samtidigt som ortens näringsliv gives en viss stimulans.

De tillverkningsobjekt, som kommittén efter samråd med fångvårdsdirektören och ingenjören vid norra anstaltsgruppen funnit lämpliga för Ulriksforsanstalten, är framställning av monteringsfärdiga träbyggnader av enklare konstruktion, närmast manskapsvagnar, kallgarage och stallbaracker. Inom en dylik fabrikation ställs inte på långt när samma krav på yrkeskunnighet hos arbetarna som inom exempelvis möbelsnickeri — åtskilliga arbetsstempon har närmast karaktären av grovarbete. Baracktillverkning torde därför även av denna anledning lämpa sig väl för Ulriksforsanstalten, som sannolikt i icke obetydlig utsträckning kommer att få motta intagna med vana vid tungt, okomplicerat arbete.

Vid överläggningar under hand med olika statliga myndigheter har konstaterats, att stor efterfrågan råder på barackbyggnader av ifrågavarande slag.

Till maskin- och verktygsutrustning m. m. för den föreslagna arbetsdriften erfordras enligt kommitténs beräkningar 350 000 kronor.

Personalbehovet vid anstalten uppskattas av kommittén till sammanlagt 59 befattningshavare enligt följande personalplan.

Befattningshavare	Lönegrad
1 anstaltsdirektör	29
1 arbetsföreståndare	25
1 fångvårdsassistent	23
1 bokhållare	21
1 förste yrkesmästare	20
1 social kurator	18
1 uppsyningsman	18
1 yrkesmästare	18
2 yrkesmästare	16
1 materialförvaltare	14
4 yrkesmästare	14
5 överkonstaplar	14
4 förste förmän	14
1 kontorist	13
1 förste skötare	13
1 maskinist	13
1 köksföreståndare	12
1 biträdande köksföreståndare	12
1 reparatör	12
1 skötare	12
24 vaktkonstaplar	12
1 bilförare	11
2 kanslibitråden	11
1 biträde rb (tillika telefonist)	

Personalkostnaderna, utom löner till vikarier m. m., uppskattas av kommittén till 680 000 kronor.

Kommittéledamoten *S. Blom* har reserverat sig mot kommitténs förslag och uttalat att, då man för lång tid framåt torde ha att räkna med svårigheter att få fram anslag för anskaffning av nya fångvårdsanstalter, de medel, som komme att stå till förfogande, i första hand borde användas för anstalter i södra och mellersta Sverige, där behovet vore störst. Ur geografisk synpunkt vore dessutom Ulriksfors läge ogynnsamt; kostnaderna för transporter och resor, intagnas och anhörigas, bleve avsevärda. I fråga om förläggningslokalernas utformning har ledamöterna av kommittén *G. Rudstedt* och *E. Pettersson* uttalat att, eftersom Ulriksforsanstalten föreslås bli av permanent karaktär, den redan från början synes böra förses med huvudsakligen enkelrum.

Y t t r a n d e n

Över kommitténs förslag har yttranden avgivits av fångvårdsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, statskontoret, statens lönenämnd, länsstyrelsen i Jämtlands län, Ströms kommun, Sveriges fångvårdsmannaförbund och Sveriges arbetsledareförbund. Förslaget *tillstyrkes* av länsstyrelsen, Ströms kommun

och fångvårdsmannaförbundet. Statskontoret förordar, att det föreslagna projektet kommer till utförande, under förutsättning att någon annan rimlig lösning icke står till buds i nuvarande för fångvården prekära läge. Byggnadsstyrelsen, som yttrat sig endast i vad avser byggnadsarbetena, har i huvudsak icke något att erinra mot förslaget. I fråga om den föreslagna personalplanen har vissa erinringar gjorts av statens lönenämnd ävensom av arbetsledareförbundet. Förslaget *avstyrkes* av fångvårdsstyrelsen.

Länsstyrelsen i Jämtlands län anser, att det för orten skulle vara av stor betydelse att förlägga en fångvårdsanstalt till Ulriksforsanläggningen. De tomma fabrikslokalerna skulle komma till användning och sysselsättningsmöjligheter skapas, då en stor del av den lägre personalen torde kunna rekryteras från kommunen. En anstalt av ifrågavarande slag skulle vidare föranleda att rörelsen över huvud taget i orten ökades, och genom sin permanenta karaktär skulle den bli en värdefull tillgång. Länsstyrelsen tillstyrker därför livligt förslaget. Med hänsyn till den notoriska platsbristen inom fångvården synes det även enligt länsstyrelsen vara värdefullt, att en fångvårdsanstalt snabbt kan ställas till fångvårdens förfogande. De tillverkningsobjekt, som kommittén föreslagit för Ulriksforsanstalten, är lämpliga för platsen. Härutöver finns tillgång till skogsarbete, varvid gallrings- och skogsvårdsarbeten främst synes böra komma i fråga. I övrigt anför länsstyrelsen i huvudsak följande.

Strömsunds municipalsamhälle — beläget cirka 4 km från Ulriksfors — är centralort och kommersiellt centrum för norra Jämtland och nordvästra Ångermanland och stadd i utveckling. Samhälleliga anordningar av olika slag finnes därstädes, såsom sjukstuga med barnbördsavdelning och kronikeravdelning, apotek och samrealskola. Kommunen har nyligen gjort framställning om inrättande av gymnasium i Strömsund. Här finnes vidare tingsställe.

Mellan Ulriksfors och Strömsund finnes, förutom järnväg, goda bussförbindelser. Industrianläggning har funnits i Ulriksfors sedan omkring fyrtio år. År 1915 började därstädes uppföras en sulfittfabrik, som var i verksamhet till slutet av år 1946, under flera år dock endast sporadiskt. Under den då närmast förflutna femårsperioden hade fabriken endast varit i gång sammanlagt 18 månader. I slutet av 1940-talet iordningställdes Ulriksfors Väveri Aktiebolags textilfabrik där. En tid hade bolaget 200 personer anställda. Ett sextiotal moderna lägenheter har byggts i närheten av fabriksanläggningen. Fabriksrörelsen nedlades den 1 april 1955. Antalet anställda vid fabriken utgjorde då 103 personer, varav 94 arbetare och 9 tjänstemän. Hälften av arbetarna var kvinnor. I då rådande arbetsmarknadsläge var det möjligt att omplacera större delen av den ledigblivna arbetskraften; åtskilliga kunde dock endast beredas tillfälliga arbeten. Flera avflyttade från orten.

Efter fabriksdriftens nedläggande har läget för Ulriksfors samhälle och de där boende blivit bekymmersamt, då samhället väsentligen varit baserat på Ulriksforsindustrien. Av den kvarvarande friställda arbetskraften har en del endast kunnat beredas tillfälligt arbete. En stark känsla av otrygghet och oro för framtiden har framträtt inom kommunen. Från kommunens sida och delvis i samverkan med arbetsmarknadsmyndigheterna har åtskil-

liga försök gjorts att till Ulriksfors lokalisera ny industriell verksamhet liksom att statliga myndigheter skulle för något lämpligt ändamål utnyttja fabrikslokalerna. Alla ansträngningar har dock hittills varit förgäves.

Kommunalnämnden i Ströms kommun — till vilken kommunens yttranderätt i förevarande ärende delegerats — anför att kommunen hälsar förslaget med tillfredsställelse. Sedan driften inställdes vid Ulriksfors Väveri Aktiebolag har det icke varit möjligt att intressera annan industri att inköpa eller förhyra de lediga fabrikslokalerna. Det stora kapital, som investerats i dessa lokaler syntes därför komma att bli värdelöst. Ulriksfors samhälle var dessutom helt baserat på denna industri varför driftstoppet vid fabriken syntes få en förödande inverkan på samhället med stor utflyttning och svåra försörjningsbekymmer för de kvarvarande som resultat. Ur dessa synpunkter är det av stor social betydelse att någon statlig verksamhet kan förläggas till platsen och de lediga lokalerna. Föreliggande förslag innebär en sådan utveckling, och ur kommunal synpunkt finns inga invändningar mot att en fångvårdsanstalt förlägges till platsen.

Beträffande förslaget i övrigt anför kommunalnämnden följande.

Förslagets tekniska del saknar kommunen möjlighet och anledning att yttra sig över. Med kännedom om fångvårdens nuvarande situation synes det emellertid motiverat att öka platsantalet genom att förlägga flera interner i samma rum. Med hänsyn till det för Kungl. Maj:t och kronan förmånliga pris som — enligt det preliminära köpeavtalet — erlagts för fabriksanläggningen synes det ha varit mest fördelaktigt om fabrikslokalerna helt kunnat användas som verkstads- och administrationslokaler och särskilda bostadsavdelningar uppförts. Detta förutsätter givetvis att anstalten redan från början dimensioneras för ett betydligt större antal interner än nu beräknas. Då Ulriksfors ligger ungefär i Sveriges mitt och vid järnväg med goda förbindelser skulle en sådan utbyggnad av anstalten vara väl försvarbar.

I likhet med kommittén räknar även kommunen med att större delen av den lägre personalen kan rekryteras från platsen. Upplysningsvis kan meddelas att antalet anmälda platsökande redan nu överstiger det behov som redovisas i kommitténs förslag. För den personal som måste anställas utifrån är kommunen villig att medverka till att bostäder kan anskaffas. Detta med reservation för att nybygge måste ske i viss utsträckning varför bostadslån och byggnadstillstånd är en förutsättning.

Förslaget till arbetsplan anser kommunen väl övertäckt och för platsen synnerligen lämpligt. I närheten finnes ett sågverk, vilket äges av Ådalar-nas skogsägareförening, varför råvaran är lätt tillgänglig för den avsedda träbyggnadstillverkningen. På platsen finns snickare och träarbetare utan fast anställning, vilka är lämpliga för befattningarna som arbetsledare eller yrkesmästare.

Med hänsyn till att en del av internerna torde vara vana vid tungt utomhusarbete är det säkert även lämpligt att skogsarbete ingår i arbetsplanen. Tillgången på skogsarbete är också god, vilket bevisas av att utländsk arbetskraft f. n. i stor utsträckning sysselsättes i skogsarbete inom kommunen. Planeringen av skogsarbetet är emellertid sådan, att arbetslöshet råder bland skogarbetarna vissa tider under året. Kommunen förutsätter därför att fångvården företrädesvis inriktar sig på arbeten av sådan beskaffenhet där svårighet råder att annars erhålla arbetskraft. Detta är i synnerhet fallet

med restavverkningar med onormal stämplingsgleshet, gallringshuggningar och andra skogsvårdsarbeten, som nu ofta blir eftersatta. Uppmärksamhet bör också ägnas en företeelse, som spelar en viss roll i rekryteringen av skogsarbetare, nämligen den sociala värderingen av skogsarbetet. Risk finnes att denna värdering blir ännu lägre, därest skogsarbetet betraktas som ett lämpligt och typiskt fångarbete. Kommunen förutsätter därför att överläggningar äger rum och samförstånd uppnås med skogsarbetarnas fackliga organisation innan denna del av arbetsplanen tar fastare form, detta för att eliminera framtida kontroverser som annars kan uppstå.

Sveriges fångvårdsmannaförbund tillstyrker att anstalten kommer till stånd, främst på grund av att här erbjudes möjlighet att snabbt framskaffa acceptabelt, behövt platsutrymme, även om enligt förbundets mening viss tvekan kan råda om anstaltens geografiska läge kan anses fullt tillfredsställande med hänsyn till de nackdelar som detta kan föra med sig. Förbundet vill dock bestämt avstyrka att förlägningsrum för åtta personer inrättas. En sådan anordning anser förbundet vara förkastlig och icke motiverad av enbart ekonomiska skäl, då därigenom kommer att skapas svårigheter ur såväl vård- som ordningssynpunkt. Förbundet förordar därför kommitténs alternativa förslag, att förlägningsbyggnaden huvudsakligen förses med enkelrum.

Statskontoret kan icke finna anordnandet av en permanent fångvårdsanstalt i Ulriksfors innebära en god lösning, då det gäller att råda bot på den samlade platsbristen inom landet. I första hand borde således ansträngningar ha inriktats på att få till stånd ytterligare en anstalt inom södra eller mellersta delen av landet, till vilka områden den ökade kriminaliteten främst synes koncentrerad. Ämbetsverket kan därför — såsom tidigare nämnts — endast under förutsättning att någon annan rimlig lösning icke står till buds i nuvarande prekära läge förorda, att det föreslagna projektet kommer till utförande. Till närmare motivering härför anför statskontoret.

Såsom framgår av utredningen har med hänsyn bl. a. till det förhållandevis stora upptagningsområde, som en fångvårdsanstalt belägen i Ulriksfors torde komma att kräva, samt de på grund härav dryga kostnaderna för transporter och resor m. m., delade meningar rått inom byggnadskommittén rörande lämpligheten att taga fabriksanläggningen i Ulriksfors i bruk för fångvårdsändamål. Statskontoret har med anledning härav under hand från fångvårdsstyrelsen inhämtat, att någon nämnvärd överbeläggning vid de till norra anstaltsgruppen hörande anstalterna icke förekommit, att överbeläggningen vid senaste månadsskifte utgjorde 6 procent av hela platsantalet samt att denna platsbrist i stort sett sammanhängde med att inlagda mottagits även från de sydligare anstaltsgrupperna, vilkas resurser ej på långt när svarade mot behovet. Enligt uppgift utgjorde samtidigt överbeläggningen vid exempelvis Härlandaanstalten 110 procent av platsantalet. Det vill sålunda förefalla statskontoret, som om för närvarande och såvitt nu kan bedömas även inom de närmaste åren något större behov knappast föreligger att öka platsantalet inom det område, som omfattas av norra anstaltsgruppen. Det av byggnadskommittén framförda förslaget att till östra anstallsråjongen överföra anstalterna i Gävle och Falun samt kolonien Älgberget synes peka i samma riktning. Vad därefter angår de av kommittén förutsedda merkostnaderna för driften av en anstalt i Ulriksfors har några be-

räkningar härav tyvärr ej verkställda. På goda grunder kan emellertid antagas att kostnaderna kommer att bli icke oväsentligt högre än vid en anstalt med ett normalt upptagningsområde. Till de höga rese- och transportkostnaderna kommer även utgifter för en med hänsyn till de långa resorna eventuellt erforderlig utökning av vaktpersonalen eller för övertidsersättning.

Med anledning av förslaget i övrigt har statskontoret uttalat följande.

De för förvärv samt ombyggnad av anläggningen uppskattade kostnaderna har ej givit statskontoret anledning till erinran. Ämbetsverket vill emellertid framhålla vikten av en god planering på längre sikt av ombyggnaden, så att kostsamma ändringsarbeten vid en senare tidpunkt i möjligaste mån undvikas. Såsom kommittén framhållit bör vissa projekt lämpligen utföras med anlåtande av fångarbetskraft.

Behovet av antalet befattningshavare inom de olika personalgrupperna undandraget sig statskontorets säkra bedömande. Ämbetsverket vill emellertid framhålla, att antalet interner per befattningshavare svarar mot vad som exempelvis föreslagits beträffande anstalten i Tidaholm. I fråga om tjänsternas lönesättning och benämning har statskontoret funnit anledning till erinran i följande avseenden.

I anslutning till den vid årets riksdag föreslagna löneregleringen för köksföreståndare inom fångvården synes Ulriksforsanstaltens köksföreståndare böra uppflyttas till 15 lönegraden samt den biträdande köksföreståndaren ersättas av ett ekonomibitråde i 8 lönegraden. Vidare bör befattningen som materialförvaltare i 14 lönegraden erhålla tjänstebenenämningen överkonstapel. Vid den nyligen träffade överenskommelsen om statstjänstemännens löner m. m. har förutskickats, att en viss översyn av lönegradsplaceringen för personal i tillsyn och arbetsdrift vid fångvårdsanstalterna skall göras till sådan tidpunkt, att eventuella förslag till ändrad lönegradsplacering kan föreläggas 1957 års riksdag under dess vårsession. I avvaktan härpå synes uppsyningsmannen i överensstämmelse med vad som föreslagits beträffande anstalterna i Tidaholm och Lärbro (jfr II ht 1957, s. 91 och 100) böra hänföras till 16 lönegraden. Av samma skäl lär förste skötaren i 13 och skötaren i 12 lönegraden böra erhålla tjänstebenenämningen vaktkonstapel med placering i 12 lönegraden. Enligt numera gängse lönesättningsprinciper bör vidare chefen för arbetsdriften vara en arbetsassistent i 23 lönegraden. Till hans förfogande synes böra ställas ett biträde i reglerad befordringgång i stället för ett kanslibitråde. Statskontoret kan slutligen icke tillstyrka att för den arbetsledande personalen inom snickeriet tillämpas högre lönegrad än 16 lönegraden. Denna lönesättning överensstämmer med vad som föreslagits beträffande Tidaholmsanstalten, vid vilken arbetsdriften avses skola baseras på metallindustri.

Kostnaderna för anstaltsutrustningen har kommittén beräknat till 875 000 kronor, varav 525 000 kronor till inventarier samt återstående belopp till maskin- och verktygsutrustning m. m. Statskontoret, som saknar varje möjlighet att ingå på en närmare granskning av de sålunda redovisade kostnadskalkylerna, vill dock ifrågasätta, om icke medelsanvisningen för biblioteksböcker m. m. kan begränsas. För nämnda ändamål har beräknats ett så högt belopp som 26 000 kronor.

Såsom tidigare nämnts har kommittén föreslagit, att i samband med anordnandet av en fångvårdsanstalt i Ulriksfors anstalterna i Falun och Gävle samt kolonien Älgberget överflyttas till den redan hårt belastade östra an-

staltsgruppen. Statskontoret ifrågasätter lämpligheten av en sådan åtgärd. I avvaktan på inrättandet av den s. k. inlandsgruppen synes med den ifrågasatta överflyttningen tills vidare böra anstå.

I övrigt har utredningen icke givit statskontoret anledning till särskilt uttalande.

Byggnadsstyrelsen har i huvudsak icke något att erinra mot det föreliggande förslaget, de angivna kostnaderna för erforderliga ombyggnadsarbeten eller kostnaderna för fastighetens förvärv. Styrelsen har icke heller något att erinra mot att arbetena vid Ulriksfors bedrivs i byggnadsstyrelsens regi och att fångar till viss utsträckning användes som arbetskraft. Med hänsyn till de relativt höga kostnader, som skulle komma att nedläggas på anstalten, förutsätter byggnadsstyrelsen att densamma kommer att bli permanent. I förläggningsbyggnaden orsakar de för ändamålet alltför höga rumshöjderna högre uppvärmningskostnader än normalt. Förslaget innebär emellertid att en ny värmepanna insättes i stället för den befintliga som är mycket oekonomisk i drift. Därigenom kommer uppvärmningskostnaden att minska ca 30 % i förhållande till den nuvarande.

Statens lönenämnd uttalar angående den föreslagna personalplanen och lönegradsplaceringen för de i denna upptagna tjänsterna i huvudsak följande.

Lönenämnden har sökt att i möjligaste mån bilda sig en uppfattning rörande löneställningen för tjänsterna i den föreslagna personalorganisationen bland annat med utgångspunkt från Kungl. Maj:ts i 1957 års statsverksproposition (II ht s. 100 ff) redovisade ställningstaganden till kommitténs förslag angående personalorganisation för anstalterna i Tidaholm (avsedd för 150 intagna) och Hälsingborg (avsedd för 170 intagna).

Lönenämnden vill ifrågasätta, om icke placering i 27 lönegraden eller densamma som vid anstalten i Mariestad vore tillräcklig beträffande tjänsten som anstaltsdirektör. Med hänsyn till personalorganisationen vid sidoanstalterna för ordinärt manligt fångklientel vill lönenämnden vidare i och för sig ifrågasätta, om fångvårdsassistenttjänst i 23 och bokhållartjänst i 21 lönegraden bör ingå i personalorganisationen för Ulriksforsanstalten. Lönenämnden vill härvid beträffande bokhållartjänsten särskilt erinra om att det vid indelningen av fångvårdsanstalterna för ordinärt manligt klientel i räjonger avsetts, att de kamerala göromålen i avseende å sidoanstalterna i stor utsträckning skulle centraliseras till räjongernas centralanstalter. I övrigt har lönenämnden icke funnit anledning till erinran mot lönegradsplaceringen för den föreslagna administrationspersonalen.

Lönenämnden har icke något att erinra mot den föreslagna placeringen i lönegrad för tjänsten som materialförvaltare men anser, att benämningen å tjänsten bör vara överkonstapel. Lönenämnden, som förutsatt, att med yrkesmästarlön för byggnadsunderhåll m. m. i 14 lönegraden skall bli förädlade i stort sett samma arbetsuppgifter, som skulle tillkomma de av kommittén för Tidaholms- och Hälsingborgsanstalterna föreslagna hantverkarlönerna i 12 lönegraden, vill fästa uppmärksamheten på att Kungl. Maj:ts i sitt förslag till riksdagen beträffande dessa anstalter låtit dessa tjänster utgå ur den föreslagna personalorganisationen och i stället föreslagit inrättande av vaktkonstapelslönerna respektive reparatörstjänst i 12 lönegraden.

Lönegradsplaceringen för maskinpersonalen (maskinist- samt reparatörs-tjänsten) torde få bli beroende av maskinanläggningens inplacering i klassificeringsgrupp. I fråga om köksföreståndartjänsten vill lönenämnden erinra om vad som föreslagits i bilaga 2 (s. 4) till 1957 års statsverksproposition beträffande lönegradsplaceringen för köksföreståndartjänsterna vid fångvårdsanstalterna. I fråga om de föreslagna tjänsterna som biträdande köksföreståndare, uppsyningsman, förste skötare och skötare vill lönenämnden erinra, att Kungl. Maj:t beträffande Tidaholmsanstalten föreslagit, att i stället för en tjänst som biträdande köksföreståndare i 12 lönegraden och uppsyningsman i 18 lönegraden inrättas en tjänst som ekonomibiträde i 8 respektive en tjänst som uppsyningsman i 16 lönegraden samt att de av kommittén föreslagna tjänsterna som förste skötare i 13 och skötare i 12 lönegraden utgår och att i stället tjänster som vaktkonstapel i 12 lönegraden tillföres personalorganisationen för denna anstalt. Lönenämnden har icke något att erinra mot att tjänsten som bilförare placeras i 11 lönegraden och ej heller mot lönegradsplaceringen av tjänsterna som överkonstapel i 14 och vaktkonstapel i 12 lönegraden.

I förutnämnda statsverksproposition har Kungl. Maj:t i fråga om arbetsdriftens personal vid Tidaholmsanstalten föreslagit, att den av kommittén föreslagna tjänsten som arbetsföreståndare i 25 lönegraden utbytes mot en tjänst som arbetsassistent i 23 lönegraden samt att de tre av kommittén föreslagna tjänsterna som förste yrkesmästare i 20 lönegraden och yrkesmästare i 18 lönegraden utgår och att i stället tre tjänster som yrkesmästare i 14 lönegraden tillkommer. Med hänsyn till arten och omfattningen av den arbetsdrift, som föreslagits för Ulriksforsanstalten, vill det emellertid förefalla lönenämnden riktigast, att arbetsföreståndartjänsten i 25 lönegraden och förste yrkesmästartjänsten i 20 lönegraden utgår ur organisationen och att för en ansvarig ledare för hela arbetsdriften användes den föreslagna tjänsten som yrkesmästare i 18 lönegraden. Lönenämnden har härvid beaktat, att vid centralanstalten för räjongen (Härnösand) inrättats en ingenjörsbefattning i 25 lönegraden för arbetsdriften inom räjongen. För bestrikkade av inom arbetsdriften förekommande skriv- och kontorsgöromål torde en tjänst som biträde i den reglerade befordringsgången vara tillräcklig. Mot förslagen om yrkesmästartjänsterna i 16 och 14 lönegraderna samt förste förmanstjänsterna i 14 lönegraden har lönenämnden icke något att erinra.

Sveriges arbetsledareförbund, som icke har något att erinra mot kommitténs förslag till disposition av fabrikslokalerna, anför att yrkesmästaren för byggnadsunderhåll bör placeras i lönegraden A 12 (jfr 1957 års statsverksproposition: Gemensamma frågor). Med de löner, som för närvarande utgår på den privata marknaden, torde det nämligen icke vara möjligt att erhålla kompetent personal i den föreslagna lönegraden. Även maskinisttjänsten bör uppflyttas och inplaceras i lägst anläggningsgrupp 4. Med hänsyn till att en arbetsstyrka av 70 intagna vid trähusfabriken förutsätter en noggrann planering för att verksamheten skall kunna bedrivas rationellt bör vidare personalplanen ändras att omfatta två yrkesmästare i lönegraden A 12 och fyra i lönegraden A 11. Slutligen bör förmanstjänsterna för skogsarbeten placeras i enlighet med vad som förekommer inom domänverket.

Fångvårdsstyrelsen har bedömt det föreliggande förslaget ur allmänekonomiska, statsfinansiella, kriminalpolitiska och anstaltsorganisatoriska syn-

punkter och därvid funnit att förslaget ur samtliga dessa synpunkter icke kan av styrelsen tillstyrkas.

Styrelsen fastslår, att det icke visats eller gjorts sannolikt att det för närvarande, under en övergångstid eller i en framtid föreligger något behov inom norra anstaltsgruppen av en anstalt med den utformning och belägenhet som avsetts med Ulriksforsanstalten. Till stöd för denna uppfattning anför styrelsen bl. a. följande.

Av en inom styrelsen upprättad sammanställning, avseende platsantal och beläggning vid de till norra anstaltsgruppen hörande anstalterna vid månadsskiftena från och med den 1 juli 1956 till och med den 1 januari 1957, framgår att det totala platsantalet inom norra anstaltsgruppen (478) icke utnyttjats helt före den 1 november. Nämda dag samt vid de två efterföljande månadsskiftena har överbeläggning förekommit, men den har varit så blygsam som 4,4, 8,6 och 29 intagna. Överbeläggningen har alltså uppgått till 9,2, 18,0 och 6,0 procent av hela platsantalet inom gruppen. Att märka är, att överbeläggningen är konstlad såtillvida, att fångvårdsdirektörerna i östra och västra räjongerna med fångvårdsstyrelsens goda minne kommit överens med fångvårdsdirektören i norra anstaltsgruppen att denne skulle lämna de under hösten hårt beträngda båda sydligare anstaltsgrupperna hjälp genom att mottaga intagna från dessa grupper på anstalter tillhörande norra räjongen. Frånräknar man de sålunda överförda intagna, kan man konstatera att någon överbeläggning praktiskt taget icke förekommit inom norra anstaltsgruppen under senare hälften av 1956 — fångvårdens i beläggningshänseende svåraste halvår sedan 1918. Tilläggas bör att siffror och förflyttningsförhållanden för förra halvåret 1956 ger en motsvarande helhetsbild — den obetydliga överbeläggning som förekommit kan väsentligen återföras på att norra räjongen trätt hjälpande emellan när dess sydligare mot-svarigheter haft det som svårast.

Ett långsiktigt bedömande av platsbehovet i Norrland är icke påkallat i förevarande sammanhang, då fångvårdsstyrelsen räknar med att det av statsmakterna i princip godtagna programmet för förnyelse av fångvårdens anstaltsbestånd i sinom tid kommer att utformas så, att den nuvarande norra anstaltsgruppen uppdelas på två. Redan nu kan emellertid utan tvekan fastslås, att något behov av en fångvårdsanstalt i Ulriksfors icke kommer att finnas inom de framtida norrländska anstaltsgrupperna.

Frågan huruvida behov av ytterligare anstaltsutrymmen för norra anstaltsgruppen kan uppkomma inom den framtid — fem till tjugu år — som måste förflyta innan ett modernt anstaltsbestånd står till buds för fångvården inom denna del av landet är icke helt okomplicerad. Fångvårdsstyrelsen har för avsikt att inom den närmaste framtiden underställa Kungl. Maj:t förslag om anordnande av 20 nya öppna platser i Haparanda; i denna del av Norrland råder nämligen platsbrist. Vidare hör fångvårdsanstalten i Hudiksvall med 20 platser överföras från säkerhetsgruppen till norra gruppen, så snart beslutade arbeten å sidoanstalterna till Hall ger möjlighet därtill. Med nyss angivna tillskott (20 + 20) skulle behovet av nya platser inom norra räjongen vara tillgodosett för de närmaste budgetåren. Huruvida platserna kommer att räcka till även under återstoden av den angivna övergångstiden, blir självfallet beroende på utvecklingen av beläggningen på fångvårdens anstalter och särskilt dem i Norrland. Styrelsen anser försiktigheten måhända bjuda att man räknar med ett tillskott inom norra räjongen av 30—50 välbelägna öppna platser under ifrågasvarande tid.

Fångvårdsstyrelsen vitsordar, att platsbristen, utom inom säkerhetsgruppen, är alarmerande. Snabba och effektiva åtgärder är alltså nödvändiga för att bereda de intagna förvaringsutrymmen. Men åtgärderna får icke ens i en så pressad situation som den nuvarande helt frikopplas från humanitära och ekonomiska hänsyn. Styrelsen anför härutinnan vidare.

Att fångvårdens byggnadskommitté icke varit främmande för att både humanitära och ekonomiska skäl talar mot inrättandet av Ulriksforsanstalten synes framgå av kommitténs uttalande, att Ulriksforsanstalten »torde komma att kräva ett relativt stort upptagningsområde, vilket kan komma att medföra vissa olägenheter i fråga om fångtransporter, de intagnas permissionsresor och de anhörigas besöksresor m. m.» Fångvårdsstyrelsen uppfattar uttalandet så, att kommittén med detta knapphändiga konstaterande velat ge till känna, att något behov av denna fångvårdsanstalt icke föreligger inom norra räjongen, men att man genom att till anstalten förflytta intagna från Långholmen och Härlanda likväl skall ha möjlighet att fylla den.

Styrelsen framhåller i detta sammanhang, att kommitténs bestämning av det avsedda klienteletets art, intagna av typen »mellanklientel» synes lämna rum för skilda tolkningar. Frånsett de fåtaliga extremerna — de »garanterat» godartade korttidsintagna och de lika »garanterat» egendoms- och våldsbrottsfarliga långtidsintagna — synes man enligt styrelsen i kommitténs definition kunna tolka in praktiskt taget varje kategori av fångvårdens klientel. För sin del utesluter styrelsen i princip intagna med strafftid understigande 4 månader — det skulle bli för dyrt att sända Långholms- och Härlandaintagna med kortare strafftid tur och retur Ulriksfors. Styrelsen vill vidare i princip utesluta intagna med strafftid överstigande 8 månader — permissionsresor och de anhörigas besöksresor för sådana intagna skulle kräva oproportionerligt höga belopp. Bland intagna med strafftid mellan 4 och 8 månader skulle på Långholmen och Härlanda för Ulriksfors utväljas sådana, som dels befundes ha förutsättningar för de arbetsgrenar, vilka skulle bedrivas, och dels i psykiskt avseende icke företedde några markerade särdrag.

Om klientelet bestäms på sätt fångvårdsstyrelsen nu antytt, kommer vid fullbeläggning av anstalten att krävas ett antal resor, som kan bestämmas till drygt två gånger platsantalet (132) eller i runt tal 300. Enligt av styrelsen gjorda schablonberäkningar skulle de sammanlagda merkostnaderna vid transport från Långholmen till Ulriksfors och åter — därvid styrelsen räknat med två transportförare — vid jämförelse med motsvarande kostnader för transport till en sidoanstalt belägen på normalt avstånd — omkring 15 mil — från vederbörande centralanstalt lågt räknat uppgå till 150 000 kronor. En motsvarande kostnadsjämförelse beträffande intagna, som överföres från Härlanda till Ulriksfors, skulle visa en betydligt högre merkostnad. Det kan enligt styrelsen icke vara ekonomiskt försvarligt att åstadkomma personalkrävande resor av vilka något reellt behov icke föreligger.

Enligt styrelsens mening skulle inrättandet av en anstalt i Ulriksfors även i andra avseenden medföra onödiga kostnader. Ehuru styrelsen vitsordar, att kommitténs beräkningar av personalbehovet överensstämmer med vedertagna normer, bör i förevarande fall beaktas dels den ökade rymningsrisk,

som ett överförande till Ulriksfors av storstadsinterner kommer att medföra, och dels den omständigheten att Ulriksforsanstalten genom byggnadernas storlek och ur bevakningssynpunkt ogynnsamma inbördes belägenhet kommer att bli exceptionellt personalkrävande. Härom anför styrelsen vidare.

Ett av problemen med den öppna anstaltsvården inom fångvården är, att åtskilliga intagna på grund av personliga förhållanden — kontaktmöjligheterna med anhöriga och arbetsgivare samt bundenheten vid hemstaden — vägrar att mottaga de större friheter, som kolonierna erbjuder; enär fångvårdsstyrelsen nyligen tagit i bruk en provisorisk anstalt med synnerligen avskilt läge, har styrelsen färska erfarenheter av denna motvillighet. Om de intagna mot sin önskan förflyttas till koloni, visar erfarenheten att de i stor utsträckning framtvingar en återförflyttning till moderanstalten genom rymning eller annan misskötsamhet på den öppna anstalten. Det kan knappast råda något tvivel om att åtskilliga intagna kommer att uppfatta en förflyttning till Ulriksfors som en deportation och att de kommer att söka dra sig ur »förvisningen» genom rymning. Denna tendens får antagas bli förstärkt av att Ulriksforsfabriken även med de dyrbara iståndsättningsarbeten som kommittén föreslagit alltid måste bli en utpräglad otrivsamt fångvårdsanstalt.

För att begränsa rymningarnas antal blir det därför nödvändigt att förstärka bevakningen. Genom fabriksbyggnadernas utformning — den längsta är nära 100 meter lång och flertalet är förenade på sätt som ger förträffliga gömställen för rymmare — blir en förstärkt bevakning oproportionerligt personalkrävande. Fångvårdens byggnadskommitté har varit medveten om detta och föreslagit ett bevakningstorn. Representanter för styrelsen har vid besök i Ulriksfors kommit till den uppfattningen att tornet blir i det närmaste utan värde. Det är icke uteslutet, att för bevakningen kommer att krävas tio befattningshavare utöver normal personaluppsättning, men fångvårdsstyrelsen räknar för säkerhets skull i underkant med endast fem befattningshavare mer än normalt. Den årliga merkostnaden blir efter löneklass 12, ortsgrupp 5, ($5 \times 10\,284 =$) 51 420 kronor. Man frågar sig, både när det gäller dessa fem tjänster och tjänsterna över huvud taget, om det finns möjlighet att på frivillighetens väg rekrytera tjänsterna med någorlunda kompetenta sökande — att stå i ett bevakningstorn eller gå i nattlig bevakningspatrull i t. ex. 35 graders kyla kommer för många att te sig föga tilltalande. Hur ett försök till tvångsrekrytering skulle komma att utfalla vill fångvårdsstyrelsen lämna därhän.

Flertalet poster på omkostnadsstaten kommer också att påverkas av anstaltens olämpliga belägenhet. Det gäller t. ex. posten till expenser (telefonerna), till hälso- och sjukvård (11 mils järnväg till närmaste lasarett) och till omkostnader för permitterade, frigivna etc. (ofrånkomliga permissionsresor m. m.). Fångvårdsstyrelsen avstår emellertid från att framlägga en kalkyl beträffande dessa poster och tar i stället upp frågan om uppvärmningskostnaden. Med utgångspunkt från kostnaderna för uppvärmning, då fabriken var i gång, uppskattar styrelsen kostnaderna för uppvärmning till för dag 1 000 kronor och för bränsleår om 275 dagar 275 000 kronor. Merkostnaderna för uppvärmning av Ulriksforsanstalten vid jämförelse med en normal uppvärmningskostnad — styrelsen jämför i detta fall motsvarande

kostnader vid Härlandaanstalten — blir enligt styrelsens beräkningar 125 000 kronor om året.

Enligt de av styrelsen hittills redovisade kalkylerna uppgår de sammanlagda kostnader, som skulle kunna inbesparas vid en ändamålsenlig förläggning av de avsedda platserna till (150 000 + 51 420 + 125 000) i runt tal 326 400 kronor för år. Styrelsen håller dock för troligt att de årliga merkostnaderna — då styrelsens kalkyler hållits i underkant — icke kommer att understiga 400 000 kronor.

Fångvårdsstyrelsen berör även förslaget ur kriminalpolitisk synpunkt och erinrar om att styrelsen i sitt yttrande i september 1956 över kommitténs förslag till fångvårdsanstalter i Tidaholm och Norrtälje fastslog, att en av de viktigaste principerna i modern fångvård är att de intagna icke genom anstaltens belägenhet mot sin vilja skall avskäras från möjligheten att hålla kontakt med sina anhöriga. Vidare uttalade styrelsen, att man vid övervägandet av frågan var nya anstalter skall placeras, om icke denna humana och för resocialiseringen betydelsefulla princip skall trädas för nära, måste akta sig för förhastade lösningar, t. ex. av den typen att man tar i anspråk utrymmen, där sådana står att få, även om detta skulle innebära att man för att bemanna en sådan ny anstalt måste flytta intagna, som hör hemma i helt andra delar av landet i helt andra anstaltsgrupper. Styrelsen konstaterar nu, att kommitténs förevarande förslag ur angivna synpunkt står i motsats till de humana principer som bär upp nuvarande verkställighetslag.

Ur anstaltsorganisatorisk synpunkt erinrar styrelsen om att redan i det första betänkandet angående räjongplan för fångvården (SOU 1952: 21) den östra anstaltsgruppen, som då omfattade 986 platser, ansågs vara i behov av uppdelning. Numera uppgår antalet platser inom denna grupp, inklusive beslutade, till mer än 1 300. Enligt kommitténs förslag skulle denna anstaltsgrupp nu tillföras anstalterna i Falun, å Älgberget och i Gävle med tillhoppa 132 platser. Styrelsen avstyrker bestämt detta förslag. I stället hemställer styrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva att den vid 1956 års riksdag beslutade inlandsgruppen provisoriskt inrättas från och med den 1 juli 1957. Därvid torde fångvårdsanstalten i Mariestad — med 75 slutna och 36 öppna platser — böra tjänstgöra som centralanstalt. Som psykiatrisk avdelning för inlandsräjongen torde böra fungera fångvårdsanstalten i Jönköping med 39 slutna platser; som sluten sidoanstalt torde vidare böra användas fångvårdsanstalten i Örebro med 55 platser. Till gruppen bör vidare hänföras de öppna anstalterna Hinseberg (80 platser) och Tenhult (30 platser). De ytterligare anstaltsutrymmen, som bör tillföras gruppen, torde fångvårdsstyrelsen få föreslå, sedan det visat sig om styrelsens strävan att anordna platser, främst i Södermanlands och Östergötlands län, kan förverkligas.

Fångvårdsstyrelsen anmäler slutligen, att styrelsen med mycket stor sannolikhet skall kunna inom praktiskt taget samma tid som kommittén angivit för Ulriksfors anskaffa 132 nya öppna vårdplatser. Förutsättningen är att de i 1957 års statsverksproposition, bil. 23, för Ulriksfors beräkna-

de medlen på tilläggsstat för budgetåret 1956/57, 1 900 000 kronor, får disponeras av styrelsen för koloniändamål. Detta bör emellertid icke utesluta, att kolonifastigheter förhyres; en form av upplåtelse som erfarenhetsmässigt visat sig i många fall vara ekonomiskt fördelaktigare än köp. De av styrelsen anskaffade platserna skulle vara belägna inom områden, där platsbrist råder, och därför bli billiga i drift. De skulle vara ur humanitär synpunkt godtagbara och de skulle naturligt kunna inpassas i den av styrelsen föreslagna anstaltsorganisationen.

Med anledning av vad fångvårdsstyrelsen anfört har infordrat utlåtande avgivits av *fångvårdens byggnadskommitté*.

Kommittén framhåller att den, i likhet med 1951 års fångvårdsutredning, utgår ifrån att norra anstaltsgruppen skall behållas odelad och därför anser att sidoanstalten i Ulriksfors, som är belägen på ett godtagbart avstånd från en centralanstalt i Härnösand-Sundsvallsområdet, är av värde för komplettering av fångvårdens anstaltsbestånd. Vidare understryker kommittén, att tanken att till Ulriksfors huvudsakligen överföra intagna från Långholmen och Härlanda icke ens diskuterats inom kommittén, än mindre kommit till uttryck i kommitténs skrivelse. Ulriksforsanstalten är avsedd att ingå i den norra anstaltsgruppen, och rekryteringen av de intagna bör sålunda helt naturligt regelmässigt ske från denna räjong. Enligt vad kommittén under hand inhämtat från ledningen för norra anstaltsgruppen omhänderhar anstalterna i Gävle och Falun samt kolonien Älgerget endast i undantagsfall fångar från annan anstaltsgrupp. Det förefaller därför kommittén egendomligt, att fångvårdsstyrelsen utgått ifrån att ersättningsanstalten för de nyssnämnda tre anstalterna — Ulriksforsanstalten — skulle praktiskt taget helt få rekryteras med intagna från de sydligare grupperna.

Gentemot fångvårdsstyrelsens uppfattning, att på anstalten i Ulriksfors endast skulle mottagas vissa interner med strafftider mellan 4 och 8 månader, framhåller kommittén att den utgår ifrån att det icke kan bli fråga om att belägga Ulriksforsanstalten med huvudsakligen Långholms- och Härlandaintagna. Kommittén finner därför icke hinder föreligga mot att i anstalten mottages även intagna med strafftider under 4 och över 8 månader.

I fråga om fångvårdsstyrelsens schablonberäkningar rörande kostnaderna för fångtransporter uttalar kommittén, att dylika transporter mellan Långholmen och Ulriksfors torde komma att bli sällsynta. Kommittén anser sig därför sakna anledning att närmare gå in på styrelsens kostnadsberäkningar i förevarande avseende men vill dock framhålla, att en omprövning av reglerna för fångtransport synes påkallad, därest transporterna i verkligheten skulle verkställas på det sätt fångvårdsstyrelsen angivit i fråga om Ulriksfors, nämligen att två transportföretare företar 300 resor årligen med *en* intagen åt gången mellan Stockholm och Ulriksfors.

Med anledning av att fångvårdsstyrelsen framhållit, att på grund av anstaltens olämpliga belägenhet flertalet poster i omkostnadsstaten skulle komma att påverkas — bl. a. delposten till hälso- och sjukvård på grund av 11 mils järnvägsresa till närmaste lasarett — erinrar kommittén om att i

Strömsund, 4 km från Ulriksfors, finns en modern sjukstuga, tillhörig landstinget. I Strömsund finns såväl sjukstuge- som provinsialläkare.

Till bemötande av fångvårdsstyrelsens uttalande, att anstalten på grund av byggnadernas storlek och ur bevakningssynpunkt ogynnsamma läge komme att bli exceptionellt personalkrävande, anför kommittén att anstalten enligt kommitténs förslag skulle avses för sådana intagna, som icke vore rymningsbenägna. Enligt kommitténs mening, som delas av erfarna anstaltsmän vilka besökt Ulriksforsanläggningen, torde bevakningssvårigheterna icke bli sådana att extra bevakningspersonal kan anses påkallad. Genom tillkomsten av det uppvärmda bevakningstornet, som bör förses med strålkastare för belysning av anstaltsområdet, blir det möjligt att avstå från den nattliga bevakningspatrull, som enligt fångvårdsstyrelsen skulle behöva gå i 35° kyla. Anordnas icke bevakningstornet, måste antalet vaktkonstaplar, såsom angivits i kommitténs skrivelse, utökas med 2.

Uppvärmningen av anläggningen till rumstemperatur skulle enligt fångvårdsstyrelsens beräkningar uppgå till 275 000 kronor för år, vilket med 125 000 kronor överstege motsvarande beräknade kostnader vid Härlandaanstalten. Härom anför kommittén.

I sin skrivelse anmälde kommittén, att den befintliga ångpannan var i mindre gott skick men att den borde behållas tills vidare i beredskapssyfte. Kostnaderna för installation av en ny panna, som enligt uppgift av byggnadsstyrelsen kommer att medföra en minskning av värmekostnaderna med cirka 30 %, rymmes inom det av kommittén angivna beloppet för upprustning av panncentralen. En inom byggnadsstyrelsen verkställd utredning visar, att vid användning av den nya ångpannan oljeåtgången för uppvärmning till normal rumstemperatur kan uppskattas till 400 m³ per år. Med utgångspunkt från i orten nu gällande inköpspris, 210 kronor per m³, för den eldningsolja som användes, kan den årliga uppvärmningskostnaden därför beräknas till 84 000 kronor, eller sålunda 191 000 kronor mindre än fångvårdsstyrelsen angivit. I stället för den av fångvårdsstyrelsen beräknade merkostnaden av 125 000 kronor i förhållande till Härlandaanstalten skulle alltså uppkomma en kostnadsbesparing på 66 000 kronor. Byggnadsstyrelsens utredning visar därjämte, att uppvärmningskostnaderna vid Ulriksforsanstalten kan ytterligare minskas, därest i stället för olja ved användes som bränsle. Vedåtgången har uppskattats till 3 100 m³ per år. Efter ett barrvedspris om 23 kronor per m³ skulle kostnaderna sålunda bli 71 300 kronor för år.

Med utgångspunkt från att anstalten är avsedd för intagna från norra räjongen förefaller det kommittén föga troligt att anstalten, som är belägen invid norra Jämtlands huvudort med bl. a. goda landsvägs- och järnvägsförbindelser, av de flesta intagna skall betraktas som en förvisningsanstalt. Förläggningslokalerna kommer i stort sett att erhålla samma utformning som vid Hälsingborgsanstalten. Sistnämnda anstalt har visserligen varit i bruk endast en kortare tid, men erfarenheterna i trivselhänseende har varit goda.

Vad beträffar möjligheterna till personalrekrytering i orten finns f. n. — enligt vad kommittén inhämtat från länsarbetsnämnden i Östersund — inom Ströms kommun, huvudsakligen i Strömsund, 16 anmälda arbetslösa arbetare

och 14 personer som endast kunnat anvisas beredskapsarbete. Härtill kommer att av 49 manliga och 52 kvinnliga arbetare, som friställdes då driften nedlades vid väverifabriken i Ulriksfors, 17 manliga och 8 kvinnliga arbetare ännu icke kunnat anvisas annat än tillfälliga anställningar. 3 manliga och 2 kvinnliga förutvarande arbetare vid fabriken är f. n. arbetslösa.

Kommittén, som finner sig icke kunna göra något uttalande om möjligheterna för fångvårdsstyrelsen att inom praktiskt taget samma tid som kommittén angivit för Ulriksfors anskaffa 132 nya öppna vårdplatser under förutsättning att de å tilläggsstat för innevarande budgetår för Ulriksfors beräknade medlen finge disponeras av styrelsen, erinrar om att riksdagen för inköp av kolonier åren 1953, 1954 och 1955 anvisat investeringsanslag, varav i början av innevarande år återstod odisponerat i runt tal 1 158 000 kronor.

Slutligen framhåller kommittén att, därest anstalterna i Gävle och Falun samt kolonien Älgerget enligt kommitténs förslag tillföres östra anstaltsgruppen, det synes oundgängligt att bland annat ledningen för gruppen erhåller lättnad i arbetsbördan. Kommittén instämmer därför i fångvårdsstyrelsens hemställan, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens medgivande om att den beslutade inlandsgruppen provisoriskt inrättas från och med nästa budgetår. Alternativt föreslår kommittén, att den med Gävle, Falun och Älgerget utvidgade, redan nu för stora östra anstaltsgruppen, intill dess en delning av densamma kommer till stånd, förstärkes med en biträdande fångvårdsdirektör i lönegrad 32, en kamrerare, en ingenjör och ett par kvalificerade biträden.

Departementschefen

Under de efterforskningar som gjorts för att snabbt tillföra fångvården nya anstaltsutrymmen och därigenom minska den rådande överbeläggningen har tillfälle erbjudit sig att förvärva en fabriksanläggning i Ulriksfors samhälle i Jämtland. Anläggningen, som sedan några år icke är i bruk, omfattar ett tiotal fabriksbyggnader jämte personalbostäder och är i gott skick. Enligt den utredning som gjorts av fångvårdens byggnadskommitté kan man där för en rimlig kostnad inrätta en anstalt för 132 intagna. Enligt förslaget skulle arbetsdriften vid anstalten omfatta fabrikation av enklare monteringsfärdiga träbyggnader. Tack vare de goda utrymmen som redan finnes kan en sådan industri, avsedd att sysselsätta 70 intagna, utan större kostnader anordnas. Det är vidare avsett att en del av de intagna skall sysselsättas i skogsarbete i omgivningarna. Förslaget kräver emellertid att en del av fabriksbyggnaderna bygges om till förläggning för de intagna. Även vissa andra ombyggnader erfordras. Enligt förslaget uppgår kostnaderna för förvärvet av anläggningen till 600 000 kronor och för byggnadsarbetena till 2 025 000 kronor.

Det torde vara otvivelaktigt att förslaget att inrätta en fångvårdsanstalt i Ulriksfors innebär mycket stora fördelar. Uppförande av motsvarande utrymmen skulle kräva en mångdubbelt större kostnad. Att anläggningen lik-

väl kan förvärfvas för den avtalade köpeskillingen sammanhänger med att fabriksdrift på platsen icke visat sig lönsam för ägaren. Även om man tar i betraktande de ytterligare kostnader, som måste nedläggas på anläggningen för att denna skall kunna användas såsom fångvårdsanstalt, stannar statsverkets utgifter för den föreslagna anstalten vid ett förhållandevis lågt belopp. Härtill kommer att denna ganska stora anläggning kan färdigställas på kort tid, vilket under rådande överbeläggning på fångvårdens anstalter är särskilt värdefullt. En koloni för 35 intagna har redan inrättats, sedan lokalerna förhyrts för fångvårdens räkning. Halva antalet förläggningsplatser kan färdigställas till hösten 1957 och de återstående ett halvår senare. Tack vare de goda utrymmen som står till buds och de fördelar som belägenheten av denna anläggning på olika sätt erbjuder, torde en fångvårdsanläggning av hög klass kunna åstadkommas på platsen. Med hänsyn till de kostnader, som är i fråga, avser förslaget icke ett provisorium, utan det bör övervägas från den utgångspunkten att det gäller att här inrätta en permanent fångvårdsanstalt.

De invändningar som gjorts mot förslaget har i huvudsak kommit från fångvårdsstyrelsen och innebär att det ur mera allmänna lokaliseringssynpunkter icke skulle vara lämpligt att förlägga den föreslagna fångvårdsanstalten till Ulriksfors. Fångvårdsstyrelsen har sålunda ansett att anstalten icke vore behövlig i denna del av landet och att dess förläggande där skulle dra med sig höga transportkostnader. Styrelsen har vidare uttalat att åtskilliga intagna kommer att uppfatta en förflyttning till Ulriksfors som en deportation och att den därav föranledda rymningsrisken skulle medföra ökade personalkostnader. Styrelsen menar att den föreslagna fångvårdsanstalten måste bli utpräglad otrivsam. Även då det gäller personalrekrytering har styrelsen därför betänkligheter, och styrelsen antyder rent av att tvångsrekrytering måste tillgripas. Även i andra hänseenden anser styrelsen att ökade kostnader skulle uppkomma på grund av anstaltens belägenhet; bland annat gäller detta uppvärmningskostnaderna.

Dessa farhågor är uppenbarligen överdrivna. Först och främst innebär de en oriktig nedvärdering av denna trakt i mellersta Norrland. Anläggningen ligger på några minuters bussresa från Strömsunds municipalsamhälle, som är ett kommersiellt centrum för norra Jämtland och nordvästra Ångermanland. Kommunen är stadd i rask utveckling. Samhälleliga och sociala anordningar av skilda slag finnes i Strömsund, såsom en modern sjukstuga med barnbördsavdelning och kronikeravdelning. Vidare finnes samrealskola, och man planerar inrättande av gymnasium. Ulriksfors ligger vid inlandsbanan och har goda förbindelser icke blott med Strömsund utan även med andra orter. Föreställningen att detta skulle vara en otrivsam plats och att det skulle uppkomma några svårigheter vid personalrekrytering är uppenbarligen felaktig. Det har tvärtom redan visat sig att flera fångvårdsmän förklarar sig intresserade av en förflyttning till Ulriksfors, och en del av befattningshavarna bör dessutom lämpligen rekryteras i orten. Inte heller när det gäller de intagna behöver man räkna med att en förläggning till denna

anstalt i allmänhet måste framstå som så motbjudande, att man av humanitära skäl bör avstå därifrån. I vissa fall kan det föreligga sådana personliga omständigheter att man söker låta den intagne vistas nära sin hemort, men i många fall torde för ett fångvårdsklientel från Norrland, där avstånden regelmässigt är långa, en förläggning till Ulriksfors knappast komma att te sig avskräckande. Självfallet bör hänsyn också tagas till de kostnader som kan uppkomma för de intagna vid permissionsresor och för anhöriga vid besök hos de intagna. Sådana kostnader blir dock ofta höga på grund av avstånden i Norrland. Detta gäller inte bara vid den nu föreslagna anstalten utan också vid andra anstalter, såsom då intagna från avlägsnare delar av Norrland av olika skäl anses böra förläggas till gruppens centralanstalt i Härnösand.

Ehuru fångvårdsstyrelsens farhågor för ökade transportkostnader synes vara överdrivna, är det i och för sig riktigt att transportkostnaderna ökar, om en anstalt lägges på en avlägsen ort, och minskar, om den lägges nära ett befolkningscentrum där kriminaliteten är störst. Enligt min mening kan emellertid denna synpunkt icke få vara ensamt avgörande vid lokaliseringen; den skulle leda till att fångvårdsanläggningar i alltför stor omfattning måste trängas in bland andra institutioner i storstäder och större samhällen. Självfallet kräves av praktiska skäl att åtskilliga anläggningar — såsom centralanstalter, frigångshem o. dyl. — förlägges till större orter eller deras närhet. En stor del av fångvårdens anläggningar bör dock förläggas till andra platser, varvid också lokala synpunkter kan beaktas. I detta fall har nedläggandet av fabriksdriften i Ulriksfors medfört svåra olägenheter för orten, och det har från kommunala myndigheter och från länsstyrelsen uttalats att den föreslagna fångvårdsanstalten därför är synnerligen önskvärd. Förutom att härigenom sysselsättning beredes en del av ortsbefolkningen genom anställning eller på annat sätt, synes den föreslagna arbetsdriften vara i hög grad lämplig för orten. Skogsägareföreningen på platsen kan beredas avsättning för sina produkter såsom råvara till den planerade tillverkningen av trähus. Lämpligt skogsarbete för en del av de intagna finnes i omgivningarna i praktiskt taget obegränsad omfattning.

När det gäller den mera allmänna planläggningen av fångvårdens utbyggnad, torde inte heller några större betänkligheter behöva uppkomma om den föreslagna anläggningen i Ulriksfors. Fångvårdsstyrelsens uppfattning att den norra anstaltsgruppen bör delas i två synes mig i varje fall icke vara aktuell inom överskådlig framtid. Denna anstaltsgrupp omfattar visserligen en så stor del av landet, att de tjänstemän som har ledningen av anstaltsgruppen måste göra mycket långa resor. Antalet intagna inom denna grupp är emellertid icke så stort, att någon delning av gruppen är påkallad. Däremot synes det lämpligt att, såsom kommittén förutsatt, anstalterna Falun, Gävle och Älgherget frångår den norra anstaltsgruppen och överföres till annan grupp, sedan anstalten i Ulriksfors utbyggts. Vid en planering på längre sikt torde anläggningen i Ulriksfors framstå såsom väl lämpad för den norra anstaltsgruppen. Även om det under nuvarande förhållanden, på grund av

den större överbeläggningen i övriga anstaltsgrupper, blir nödvändigt att låta den norra anstaltsgruppen biträda övriga delar av landet genom att därifrån mottaga en del av överskottet, behöver detta icke leda till en sådan trafik av intagna från och till Ulriksfors som fångvårdsstyrelsen befarat. Anstalten i Ulriksfors kommer såsom sidoanstalt att i första hand stå i förbindelse med centralanstalten i Härnösand, från vilken de intagna överflyttas eller direkt anvisas plats i Ulriksfors.

Vid övervägande av de skäl, som kan anföras för eller emot den föreslagna anstalten i Ulriksfors ur olika synpunkter, kommer man enligt min mening till att de skäl som talar för anstalten klart överväger. Det torde vara möjligt att här för en mycket måttlig kostnad inrätta en bra anstalt, samtidigt som också lokala önskemål tillgodoses. I några yttranden har invändningar gjorts mot förslaget att inrätta logement för 8 intagna och i stället förordats att endast enkelrum inredes. Härigenom skulle emellertid kostnaderna bli avsevärt högre och anstaltens kapacitet ej obetydligt minska. Enligt min mening är det motiverat att såsom kommitténs majoritet föreslagit inrätta logement jämte ett mindre antal enkelrum. Härvid bör beaktas, att enligt förslaget de större logementen skall uppdelas genom avbalkningar och att varje intern skall få sitt eget avskilda utrymme med vanlig cellutrustning. Det har visat sig vid den nya anstalten i Hälsingborg, som ombyggt enligt detta system, att man därigenom kan få förläggningar som är fullt tillfredsställande ur vårdsynpunkter och som — i varje fall i kombination med ett antal enkelrum — rentav har vissa praktiska företräden.

Enligt kommitténs förslag skall så snart anstalten tagits i bruk anstalterna i Falun, Gävle och Älgberget överföras till den östra räjungen. Denna räjong är emellertid såsom fångvårdsstyrelsen påpekat och såsom framhållits i statsutskottets utlåtande 1956: 144, s. 17, alltför stor. Den har dessutom ytterligare ökat genom tillkomsten av nya anstalter, bland annat i Lärbro och Hinseberg. De arbetsuppgifter, som åvilar fångvårdsdirektören och den övriga ledningen av anstaltsgruppen, måste därför för närvarande anses vara alltför omfattande. De problem, som på grund härav kan uppkomma, innan den nya centralanstalten i Kumla hunnit uppföras och den planerade delningen av östra räjungen slutligt genomförs, torde emellertid böra närmare utredas. Jag torde därför få anmäla denna fråga i annat sammanhang.

Det av fångvårdens byggnadskommitté framlagda förslaget till förvärv av fabriksanläggningen i Ulriksfors och om- och tillbyggnader vid densamma anser jag mig sålunda böra biträda. Mot kostnadsberäkningarna har jag ej funnit anledning till erinran.

För budgetåret 1957/58 bör därför för förvärv av anläggningen beräknas 600 000 kronor och för byggnadskostnader 2 025 000 kronor. I årets statsverksproposition, såvitt avser kapitalinvesteringar inom justitiedepartementets verksamhetsområde, har sagda kostnader uppskattats till 2 625 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att träffa avtal angående förvärvet.

Vid ett bifall till förslaget uppstår, såsom i årets statsverksproposition (II ht, punkterna 35—38) framhållits, ökat medelsbehov under fångvårdsanstalternas avlönings-, omkostnads- och utrustningsanslag. Sålunda har kommittén beräknat avlöningskostnaderna för den nya anstalten till 680 000 kronor för år. Härtill kommer löner till vikarier under semestrar och tjänstledigheter samt ersättning för tjänstgöring på obekvämt arbetstid (obekvämetstillägg). För inventarier har kommittén beräknat 525 000 kronor och för maskin- och verktygsutrustning 350 000 kronor. Till dessa anskaffningar har hänsyn tagits i statsverkspropositionen under respektive anslag. Anskaffning av utrustning har därvid förutsatts ske enligt gängse standard och med iakttagande av alla möjligheter till besparingar.

Den av kommittén föreslagna personalplanen (s. 6) upptar sammanlagt 59 anställda. Med hänsyn till anläggningens storlek, arbetsdriftens omfattning och angelägenheten att uppnå ett tillfredsställande arbetsresultat finner jag det föreslagna antalet befattningshavare böra godtagas. Inom den sålunda angivna ramen bör emellertid alla möjligheter till besparingar tillvaratagas. Den i årets statsverksproposition berörda översynen av lönegradsplaceringen för personal i tillsyn och arbetsdrift vid fångvårdsanstalterna pågår för närvarande inom civildepartementet (jfr II ht s. 97 och 98), och eventuella förslag kommer att föreläggas 1957 års riksdag under vårsessionen. Med hänsyn härtill är jag icke nu beredd att taga ställning till lönegradsplacering för dessa personalgrupper vid den nya anstalten. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att för budgetåret 1957/58 provisoriskt besluta härom och att underställa 1958 års riksdag förslag till personalorganisation i dessa delar. I kommitténs förslag för övriga grupper av befattningshavare föreslår jag följande jämkningar.

Anstaltsdirektören bör i likhet med vad som föreslagits för Lärbroanstalten placeras i 27 lönegraden. Vidare bör utbytas

- 1 materialförvaltare, lönegrad 14, mot 1 överkonstapel, lönegrad 14;
- 1 yrkesmästare (för byggnadsunderhåll m. m.) mot 1 överkonstapel (lönegrad 14);
- 1 maskinist, lönegrad 13, i avvaktan på värmeanläggningens klassificering, mot 1 vaktkonstapel, lönegrad 12;
- 1 köksföreståndare, lönegrad 12, mot 1 köksföreståndare, lönegrad 15, med avsedd (jfr statsverksprop. 1957, bil. 2, s. 4) kompetens;
- 1 biträdande köksföreståndare, lönegrad 12, mot ett ekonomibitråde, lönegrad 8.

Då personalorganisationen icke nu kan slutgiltigt bedömas och någon exakt tidpunkt icke angivas när den nya anstalten kan utnyttjas till full kapacitet och därmed all personal behöva anställas, torde avlöningskostnaderna få belasta den under fångvårdsanstaltens avlöningsanslag uppförda anslagsposten: Avlöningar till personal vid nya anstalter och förläggningar.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

Kungl. Maj:ts proposition nr 77 år 1957

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna avtalsbestämmelser om förvärv av fabriksanläggningen i Ulriksfors av det innehåll som i det föregående angivits; samt
- b) godkänna det förslag att i Ulriksfors inrätta en fångvårdsanstalt, som föredragande departementschefen framlagt.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Chr. af Winklerfelt

Bilaga A

Köpeavtal

Mellan fångvårdens byggnadskommitté för Kungl. Maj:t och Kronan (kronan) och Ulriksfors Väveri Aktiebolag (bolaget) har slutits följande avtal, i vad avser kronan under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande:

1. Bolaget försäljer till kronan fastigheterna Risselås 1²⁸, 1²⁹, 1³⁰, 1³¹ och 1³² i Ströms socken, Jämtlands norra domsaga.

2. Fastigheterna säljes i det skick, vari de nu befinner sig och tillträdes av kronan den 15 mars 1957. Bolaget äger dock att före sistnämnda dag på egen bekostnad nedmontera och från fastigheten Risselås 1²⁸ bortföra en där befintlig varuhissanläggning.

3. Bolaget försäkrar, att fastigheterna i kronans hand icke skall besväras av andra gravationer än följande i fastigheterna beviljade inteckningar, nämligen,

a) den 8 september 1904, § 76, för rätt åt Ulrik Holm att framdra elektrisk ledning,

b) den 4 juli 1917, § 117, för rätt till vatten- och avloppsledning åt Risselås 1³⁸ och 1³⁹.

4. Köpeskillingen utgör sexhundratusen (600 000) kronor och erlägges konstant den dag bolaget med gravationsbevis styrker, att fastigheterna icke besväras av andra inteckningar än de under punkten 3 här ovan angivna, dock tidigast på tillträdesdagen.

5. Skatter och andra avgifter, som utgår för fastigheterna, betalas av bolaget i den mån de belöper på tiden före tillträdesdagen och av kronan för tiden därefter.

6. Kronan förbinder sig att respektera följande av bolaget ingångna avtal, nämligen med

a) Faxälvens regleringsförening den 21 oktober och 19 november 1952,

b) Faxälvens regleringsförening den 24 september 1953,

c) Faxälvens regleringsförening den 19 och 21 oktober 1954,

d) Statens Järnvägar den 20 och 23 december 1948,

e) vägförvaltningen i Jämtlands län den 17 och 20 juni 1952,

f) telegrafverket den 23 december 1952 och 12 januari 1953. Avtalshandlingarna har företetts för kronan.

7. Bolaget förbinder sig att icke förlänga nu gällande hyresavtal beträffande bostadslägenheter å fastigheterna för tiden efter den 14 mars 1957 eller träffa nya sådana avtal utan kronans medgivande.

Hyra och annan inkomst, som belöper på tiden före tillträdet, tillfaller bolaget och på tiden därefter kronan.

8. Bolaget ansvarar för att fastigheterna under tiden intill tillträdesdagen är brandförsäkrade till betryggande belopp.

Skulle eldsolycka övergå fastigheterna före tillträdesdagen, uppbär kronan utfallande brandskadeersättning.

9. Sedan köpeskillingen guldits, överlämnar bolaget till kronan brandförsäkringsbrev, kartor och övriga handlingar, som berör fastigheterna.

10. Kronan svarar helt för lagfartskostnaderna.

11. Detta avtal är för kronan bindande endast under förutsättning, att detsamma godkännes av Kungl. Maj:t senast den 8 mars 1957.

Av detta avtal är två likalydande exemplar upprättade och utväxlade.

Stockholm den 14 december 1956.

Fångvårdens byggnadskommitté:

Thorwald Bergquist

/ *O. Johnsson*

Ulriksfors Väveri Aktiebolag:

E. Frick

Bevittnas:

C. H. Ericsson N.-U. Fornander

Bevittnas:

C. H. Ericsson N.-U. Fornander

Tillägg till köpeavtalet

Mellan fångvårdens byggnadskommitté och Ulriksfors Väveri Aktiebolag har denna dag överenskommelse träffats därom, att förestående köpeavtal skall vara för kronan bindande, om det godkännes av Kungl. Maj:t senast den 30 april 1957, och att tillträde av fastigheterna skall ske snarast efter det sådant godkännande meddelats dock senast den 1 maj 1957.

Stockholm den 31 januari 1957.

Fångvårdens byggnadskommitté:

Thorwald Bergquist

/ *O. Johnsson*

Ulriksfors Väveri Aktiebolag:

E. Frick

Bevittnas:

C. H. Ericsson

Hans Andersson